

УДК 656.078

Сталовіч Н. С.

старэйшы выкладчык,
УА «Гомельскі дзяржауны тэхнічны
універсітэт ім. П. В.Сухога»,

Саўчанка Ю. В.

старэйшы выкладчык,
УА «Гомельскі дзяржауны тэхнічны
універсітэт ім. П. В.Сухога»

ВЫЗНАЧЭННЕ І ПАНЯЦЦЕ ЭКАНАМІЧНАЙ НАДЗЕЙНАСЦІ ПРАДПРЫЕМСТВАЎ

Эканамічная надзейнасць з'яўляецца складаным паняццем, якія з'яўляюцца як бы лагічным завяршэннем паняцці надзейнасці наогул, сфармуляваная ў тэорыі надзейнасці як ўласцівасць выконваць пэўныя задачы ў пэўных умовах. Такая роля эканамічнай надзейнасці становіцца відавочнай па наступным яе азначэнні – здольнасць сістэмы да дасягнення зададзенага эканамічнага выніку (магчымага толькі пры забеспячэнні тэхналагічнай і эксплуатацыйнай надзейнасці сістэмы ў цэлым і усіх, хто ўваходзіў у яе элементаў) [2].

Эфектыўнае, бясстратнае функцыянаванне прадпрыемстваў, іх эканамічная ўстойлівасць ў нестабільнай канкурэнтнай асяроддзі становіцца жыццёва важнай задачай для ўсіх суб'ектаў рынкавай эканомікі.

Ужыванне тэорыі сістэм да кіравання ў арганізацыях у канцы 50-х гадоў паслужыла пачаткам шматлікіх даследаванняў у галіне надзейнасці не толькі вытворчых, але і эканамічных сістэм. Вытворчыя і эканамічныя сістэмы павінны валодаць такімі структурнымі элементамі і арганізацыйнымі функцыямі, з дапамогай якіх магчыма падтрыманне надзейнасці на ўсім часовым інтэрвале функцыянавання.

Пытанне вызначэння таго, што лічыцца нармальным функцыянаваннем – асноўнае пытанне, ад адказу на які залежыць адзнака надзейнасці прадпрыемства. Да гэтага часу не існуе адзінага меркавання адносна таго, што канкрэтна стаіць за паняццем «надзейнасць прадпрыемства».

Эканамічная сутнасць надзейнасці заключаецца ў пошуках аптымальных суадносін выдаткаў і атрымліваецца эфекту на ўсіх стадыях функцыянавання прадпрыемства.

Непарыўная сувязь тэхнічных параметраў з эканамічнымі праглядаецца ў тэхналагічнасці канструкцый, працаёмкасці і звязаных з гэтым памераў зароботнай платы, матэрыялаёмкасці, фондоемкость, энергаёмкасці і розных коштаў на матэрыялы, абсталяванне, энергію. Такім чынам, эканамічнай катэгорыяй выступае не само якасць, а яго ўзровень. Ва ўсіх выпадках, як крытэрыем, так і стымулятарам выступае эканамічная мэтазгоднасць аптымальнага ўзроўню надзейнасці.

Сучасныя аўтары прымаюць нармальнае функцыянаванне як адпаведнасць асноўных паказчыкаў прадпрыемства нарматывам, разлічаным на макраўзроўні, на мезоуровне або на ўзроўні прадпрыемства. Тут за аснову могуць прымацца як рэкамендуемыя зн ачэння паказчыкаў фінансавага стану, так і мэтавыя паказчыкі работы. Так, Радзівонова Л. Н. надзейнай лічыць такую вытворчую сістэму, у якой забяспечваецца максімальна магчымае дасягненне пастаўленай мэты. Радзівонова Л. Н. вылучае такія зададзеныя ўмовы: зададзеныя надзейнасць элементаў, якасць выканання функцый, прагрэсіўная структура арганізацыі [1].

Эканамічны падыход – гэты пункт гледжання не толькі найбольш распаўсюджаная, але і з'яўляецца найбольш шырокай і якая ахоплівае. Цэнтр цяжару гэтага падыходу прыпадае на эканамічны аспект, у рамках якога прымаюцца ў разгляд і іншыя звязаныя з ім аспекты (тэхнічны, сацыяльны і інш.). Змест і структура эканамічнай падсістэмы вызначаюць істота і змест вытворчай і іншых падсістэм, паколькі ўсе яны, так ці інакш, знаходзяцца ў непасрэднай залежнасці ад стану эканомікі прадпрыемства.

Звычайнае (эфектыўнае, здавальняючы) функцыянаванне прадпрыемства, захаванне яго якасных характарыстык вызначае група паказчыкаў вытворча-гаспадарчай дзейнасці прадпрыемства, адступленне ад якіх характарызуецца як адмова сістэмы, праява яе ненадзейнасці.

Просты або недавыкарыстання рэсурсаў у галінах невытворчай сферы пры адмовах тэхнічных сістэм суправаджаецца адмоўнымі сацыяльнымі, сацыяльна-эканамічнымі і спадарожнымі эканамічнымі наступствамі, сумарная выраз якіх у грашовай форме ўяўляе сабою шкоду ад адмоў.

Адмоўныя сацыяльныя наступствы адмоваў суправаджаюцца ў галінах невытворчай сферы ўскоснымі эканамічнымі стратамі, праяўляльнымі ў узрастанні патрэбнасці ў выдатках сродкаў сацыяльнага забеспячэння, павелічэнні выдаткаў за кошт фондаў грамадскага спажывання на дадатковае развіццё інфраструктуры ў населеных пунктах і гарадах.

Спіс літаратуры

1. Радзівонова Л. Н. Эканамічныя праблемы надзейнасці вытворчых сістэм. - М.: Легпромиздат, 1998. – 80 с.
2. Эдэльман У. І. Надзейнасць тэхнічных сістэм: эканамічная оценка. - М.: Эканоміка, 1998. - 151 с.